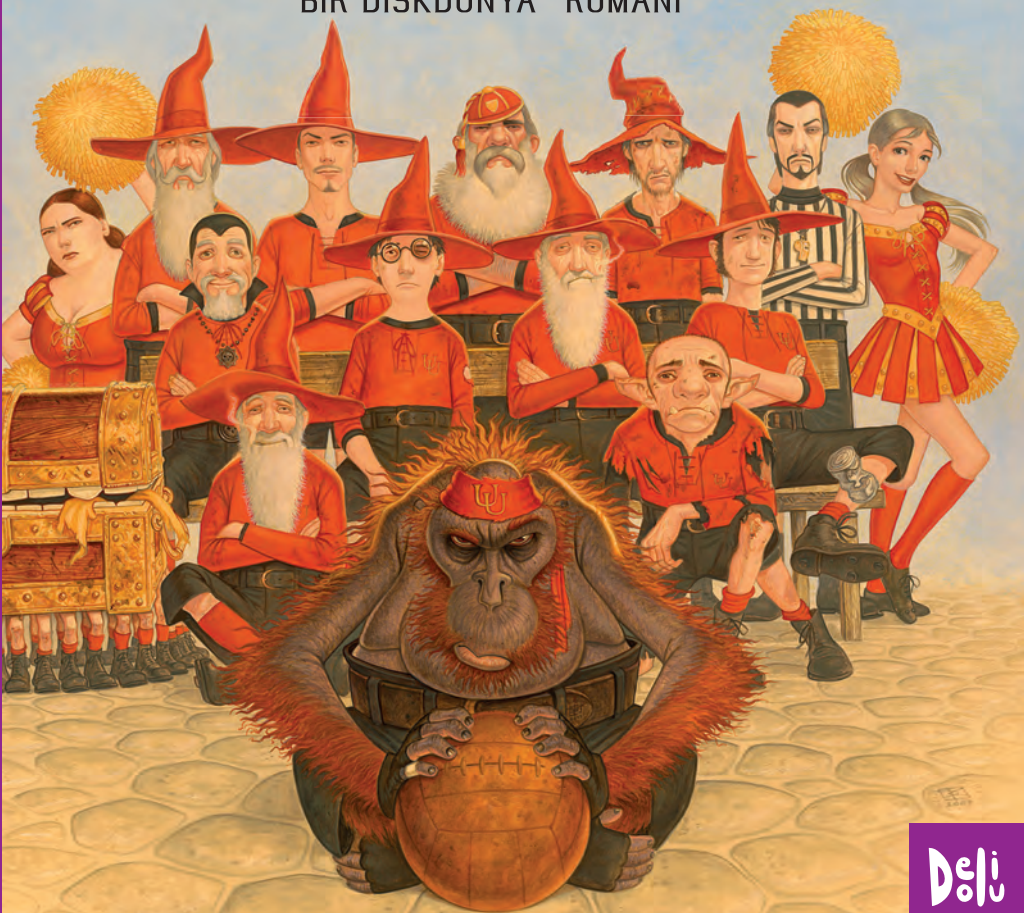

Terry Pratchett

GÖRÜNMEZ

AKADEMİSYENLER

BİR DİSKDÜNYA® ROMANI

Delij

Deji

“Oyunun asıl kısmını seyirci görür.”

Terry Pratchett

1948 yılında İngiltere, Buckinghamshire’da doğan Terry Pratchett, çağdaş fantezi ve mizah edebiyatının önde gelen isimlerinden biridir. Hayal gücü Büyük A’Tuin’in zihni kadar geniş, kalemi ise Rincewind’in cesareti kadar bükülgen olan Terry Pratchett, yarattığı Diskdünya evrenine 41 roman ve irili ufaklı yan kitaplar sığdırmayı başardı. Yetişkinler için olduğu kadar çocuklar için de yazdı: “Yazdığım yazacağım en iyi kitap,” dediği *Ulus* ile 2010 İngiliz Yazarlar Ödülü’nü, genç okurlara yönelik bir Diskdünya romanı olan *Muhteşem Maurice ve Değişmiş Fareleri* ile de İngiltere’nin en saygın çocuk edebiyatı ödülü olan Carnegie Madalyası’nı kazandı. Ayrıca, *Johnny Maxwell* üçlemesi ile *Viran Şatodaki Ejderhalar*, *Cadının Elektrikli Süpürgesi* ve *Noel Baba’nın Takma Sakalı* gibi öykü derlemeleri de yazarın külliyatını süsledi. İlki 1983 yılında yayımlanan ve sonrasında tüm dünyada 100 milyondan fazla satan Diskdünya kitapları, Terry Pratchett’a büyük bir şöhret ve devasa bir hayran kitlesi kazandırdı. Seri; film ve dizilere, tiyatro, radyo ve bilgisayar oyunlarına uyarlandı. Kısa süre içinde edebiyatın kült isimlerinden biri hâline gelen Pratchett, eserleriyle sayısız ödül kazandı, fahri doktoralar aldı, şövalye ilan edildi, turnelerde binlerce kitap imzaladı.

Aralık 2007’de Alzheimer’a yakalandığını duyuran Sör Terry, 2015 yılında yine bu hastalık sebebiyle hayatını kaybetti. Ya da daha doğrusu, boyut değiştirerek, *buradaki* hayranlarını öksüz bıraktı. Bugün hâlâ aramızda dolaştığını rivayet edenler de var; çünkü ne de olsa, onun da dediği gibi, “dünyada yarattığı dalgalar tamamen yok olmadan hiç kimse tam anlamıyla ölmez...”

Terry Pratchett, İngiltere’de, Kitabı Raflardan En Çok Araklanan Yazarlar Listesi’nde hâlâ başı çekiyor.

Niran Elçi

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Endüstri Mühendisliği Bölümü mezunu olan Niran Elçi, 2001 yılından beri çeviri yapıyor. Bugüne dek yüzden fazla eseri Türkçeleştirdi. Dilimize kazandırdığı yazarlar arasında Terry Pratchett, Doris Lessing, George Saunders, John Wyndham, J.R.R. Tolkien, Robert Jordan, Bram Stoker ve George Orwell gibi isimler bulunan Niran Elçi, *Karaböcü* serisi, *Adamı Zorla Cadı Yaparlar*, *Kurabi’ye Uçan Omlet* gibi çocuk kitaplarının da yazarıdır.

GÖRÜNMEZ AKADEMİSYENLER

© 2022, Tudem Yayın Grubu
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

metin hakları © 2009, Terry ve Lyn Pratchett

İlk baskı 2009 yılında, İngiltere’de *Unseen Academicals* adıyla Transworld Publishers’a ait Doubleday tarafından gerçekleştirilmiştir. Transworld Publishers, Penguin Random House şirketler grubunun bir altmarkasıdır.

Bu kitabın telif hakları AnatoliaLit Telif Hakları Ajansı aracılığıyla alınmıştır.

YAZAR: Terry Pratchett
TÜRKÇELEŞTİREN: Niran Elçi
EDİTÖR: Ümit Mutlu
DİZİ EDİTÖRÜ: Burhan Düzçay
KAPAK GÖRSELİ: Paul Kidby

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Başkent Organize San. Bölgesi 22 Cad. No:6 Malıköy, Temelli/Ankara
Tel: 0312 284 18 14

Birinci Baskı: Aralık 2023 (2000 adet)

ISBN: 978-605-2349-62-5
Yayınevi sertifika no: 45041
Matbaa sertifika no: 48083

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

DELİDOLU, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. AŞ'nin tescilli markasıdır.

Terry Pratchett

GÖRÜNMEZ
AKADEMİSYENLER

BİR DİSKDÜNYA® ROMANI - 37

Deli

Bu kitap Rob Wilkins'e adanmıştır. Kitabın büyük kısmını o daktilo etti ve arada bir gülme sağduyusunu da gösterdi. Ve elbette, beni cesaretlendirdiği için Colin Smythe'a.

Ayrıca kitaptaki tanrıça Parya Ana'nın ilahisi,
Ralph Waldo Emerson'ın harika *Brahma* şiirinin parodisi.
Ama siz bunu zaten biliyordunuz.

Ankh-Morpork Kraliyet Sanat Müzesi'nde gece yarısıydı.*

İşe yeni giren Rudolph Scattering, Küratör'e karanlık fobisinden ve tuhaf sesler korkusundan dakika başı bahsetmenin iyi fikir olabileceğini düşünmeye başlamıştı. Aslında Rudolph, gece nöbetinin bitmek bilmez saatlerinde gördüğü (ki iş ona gelirse, aynı zamanda *görmediği*), işittiği, kokusunu aldığı ve sırtından yukarı süründüğünü hissettiği *her şeyden* korktuğunu fark etmişti. Buradaki her şeyin ölü olduğu gerçeğini kendine hatırlatması fayda etmiyordu. Aksine bu, ölülerin arasında *göze çarptığı* anlamına geliyordu.

* Teknik olarak Ankh-Morpork despotlukla yönetilir ve bu, monarşiyle pek de aynı şey değildir. Aslında despotluk pozisyonu, mevcut sahibi Lord Vetinari tarafından "demokrasinin işleyen tek biçimi" şeklinde yeniden tanımlanmıştır. Bu sistemde herkes oy hakkına sahiptir; yaşı veya Lord Vetinari olmaması dolayısıyla diskalifiye edilmediği sürece.

Fakat hakikaten işleyen bir sistemdir ve bu, bir şekilde, işlememesi gerektiğini düşünen ve yerine monarşiyi getirmek isteyen bazı kişileri sınırlandırmaktadır. Bu kişiler; kurnazlığıyla, insan psikolojisinin gerçekliklerini derinlemesine anlamasıyla, nefes kesici diplomasi becerisiyle, ince hançer kullanma yeteneğiyle ve –herkesin hemfikir olduğu gibi– yuvarek testere kadar dengeli zihniyle despotluk pozisyonunu *kazanmış* bir adamı gönderip yerine *sırf doğarak* kral olma hakkı kazanan bir adamı getirmeyi amaçlamaktadırlar.»

Bununla birlikte, âdet olduğu üzere Postane'de, Kraliyet Bankası'nda, Darphane'de ve daha da önemlisi şehrin yaygın, didişken, yaygaracı bilincinde, taç simgesi kullanılmaya devam edilmiştir. O bilinçte pek çok şey yaşar. İçinde her tür karanlık vardır ve hapsettirilmiş, sürülmüş, kaybolmuş veya saklanmış çeşit çeşit şey barındırır. Bunlar bazen kaçarlar. Bazen dışarı düşüverirler. Bazen de artık dayanamaz olurlar.

» Üçüncü öneri, yani şehrin "toplumun saygın üyelerinden seçilmiş bir grup" tarafından yönetilmesi ve "bu seçilmiş kişilerin, her fırsatta havalara girmemeye veya kamu güvenine ihanet etmemeye söz vermesi" fikri ise ânında, şehrin dört bir köşesinde müzikhol esprilerine konu olmuştur.

Sonra ağlama sesini duydu. Çığlık duysa daha iyiydi. En azından *çığlık* duyduğunuzu bilirdiniz. Hafif ağlama sesi ise emin olmadığımız, durup yine ıstıtmeyi beklediğiniz bir şeydi.

Titrek elindeki feneri kaldırdı. Burada kimsenin olmaması gerekiyordu. Kapılar güzelce kilitlenmişti, kimse içeri giremezdi. Aslında düşününce... kimse dışarı da çıkamazdı ve bunu *şimdi* düşünmemiş olmayı diledi.

Bodrum kattaydı. Devriye gezerken girdiği en korkutucu yer değildi burası. Daha ziyade eski raflar ve çekmeceler vardı ve bunlar tam olarak atılmış değilse de atılmasına ramak kalmış şeylerle doluydu. Müzeler, sonradan çok önemli çıkmaları ihtimaline karşı hiçbir şeyi atmak istemezdi.

Yine bir ağlama sesi ve bir sürtünme. Bir... çömlek sürükleniyormuş gibi?

Arka rafların arasında sıçan olabilir miydi? Ama sıçanlar ağlamazdı, değil mi?

“Bak, oraya gelip seni yakalamak zorunda kalmak istemiyorum!” dedi Scattering, içten bir dürüstlikle.

Ve raflar patladı. Yüzüne doğru süzülen çömlek ve heykel parçacıklarıyla, ağır çekim bir patlama gibi göründü. Scattering arkaya devrildi ve gittikçe genişleyen bulut, başının üzerinden geçerek odanın diğer ucundaki raflara çarpıp hepsini parçaladı.

Scattering karanlıkta kıpırdamadan yattı ve imgeleminden fışkıran hayaletlerce paramparça edilmeyi bekledi...

Gündüz personeli sabahleyin onu orada, tozlar içinde, derin uykuda buldu. Sayıkladığı açıklamayı dinlediler, ona nazik davrandılar ve mizacına uygun farklı bir kariyerin daha iyi olabileceği konusunda ona katıldılar. Gece nöbetçileri en iyi durumda bile tuhaf kişiler olurdu; Scattering'in neler karıştırdığını bir süre merak ettiler ama sonra, *buluntunun* heyecanına kapılarak her şeyi unutup gittiler.

Bay Scattering daha sonra Cildiye Merdiveni'ndeki evcil hayvan dükkânında kendine iş bulduysa da üç gün sonra ayrıldı, çünkü yavru kedilerin bakışları yüzünden geceleri kâbus görüyordu. Dünya bazı insanlar için çok zalim bir yer olabiliyor.

Yine de Scattering, muhteşem bir ışıltıyla parlayan hanımın, başının üzerinde kocaman bir top tutarak ona gülümsediği, ardından da gözden kaybolduğu o gece hakkında hiç kimseye, hiçbir şey söylemedi. İnsanların onun tuhaf biri olduğunu düşünmelerini istemiyordu.

Ama belki de asıl, yataklar hakkında konuşma zamanı gelmiştir.

Lektroloji, yani yatak ve yatağın bulunduğu yer araştırmaları dalı son derece faydalı olabilir ve söz konusu yatağın sahibi hakkında size pek çok şey anlatabilir; anlattığı şeyler, sırf söz konusu kişinin pek bilgili ve becerikli bir enstalasyon sanatçısı olduğu gerçeğinden ibaret olsa da.

Görünmez Üniversite Rektörü Mustrum Ridcully'nin yatağı örneğin, sekiz direkli olduğundan en az *bir buçuk* yatak sayılır. İçinde küçük bir kütüphanesi ve içki barı vardır. Tamamen maun ve pirinçten mamul dolaplı tuvaleti, Rektör'ü soğuk gecelerde çıkarılan şu uzun yürüyüşten kurtarır ve dolayısıyla, onu bu yürüyüşün olmazsa olmaz riskinden de kurtarır: önüne çıkan şeyin porselen –ya da en azından temizlemesi kolay bir şey– olması için dua ederek ilerlerken terliklere, boş şişelere, ayakkabılara ve sair engele takılarak tökezlemekten.

Trevor Likely'nin yatağı, herhangi bir yerdeki herhangi bir şey olabilir: bir arkadaşının evinin zemini, kapısı kilitlenmemiş bir ahırdaki samanlık (ki genellikle bu seçeneğin kokusu daha güzeldir), boş bir evin odası (bugünlerde bunlara pek sık rastlanmaz) ya da işyerinde bir köşe (bunu yaparken çok dikkatli davranır, çünkü

ihtiyar Smeems *asla* uyumaz ve onu her an enseleyebilir). Trev her yerde uyuyabilir ve uyur da.

Glenda ise antika bir demir yatakta uyur.* Seneler içinde yatağın yayları ve şiltesi yavaşça ve merhametle onun şeklini almıştır ve sonuç olarak yatakta geniş bir oyuk oluşmuştur. Bu çukurun dibini yerden yukarıda tutan şey, “korse” sözcüğünün bol bol geçtiği cinsten çok ucuz, sararmış aşk romanlarından bir tabakadır. Biri bunu öğrenecek olsa Glenda utancından ölür (ya da daha büyük olasılıkla, Glenda’nın öğrendiğini öğrendiği kişi ölür). Yastıkta genelde Bay Sallabaş adlı çok eski bir ayıcık oturur. Böyle bir ayıcığın, klasik edebiyatta geleneksel olarak tek gözü bulunmalıdır ama Glenda’nın çocukken yaptığı bir dikiş hatası yüzünden bu ayıcığın üç gözü vardır; dolayısıyla bu ayıcık, ortalama bir ayıcıktan daha aydınlanmış bir ayıcıktır.

Juliet Stollop’un yatağı, annesi tarafından “prenselerle layık” diye pazarlanmıştı ona ve üç aşağı beş yukarı Rektör’ün yatağına benzer. Gerçi sadece *üç aşağı* demek daha doğru olur, çünkü tül perdelerin çevrelediği çok dar, çok ucuz bir yataktan ibarettir. Juliet Stollop’un annesi ölmüştür ve bu, giderek büyüyen genç kızın ağırlığını daha fazla taşıyamayıp çöken yatağın, sonrasında basit bira sandıklarına oturtulmasından çıkarsanabilir. Ne de olsa annesi yaşasaydı, bira sandıkları da en azından odadaki diğer her şey gibi pembeye boyanırdı ve üzerlerine de küçük taçlar çizilirdi.

Bay Nutt ise... Eh, Bay Nutt, uyumak için özel bir... *mobilya* türü kullandığını öğrendiğinde yedi yaşındaydı.

* Daha doğrusu Glenda, *resmi olarak* eski bir demir karyolada uyur. Gerçekte, uykusunun büyük kısmını Gece Mutfağı’ndaki çok eski, devasa koltukta alır ve doğru düzgün bir uyku çekmeden idare etme sanatında ustalaşmıştır. O koltuğun minder kenarlarına o kadar çok kırıntı, kaşık, turta hamuru parçası ve kitap düşmüş, o kadar çok içki dökülmüştür ki şu anda orada küçük bir uygarlık evrimleşmiş olabilir.

Gecenin ikisiydi. Görünmez Üniversite'nin kadim koridor ve revaklarında boğucu bir sessizlik hâkimdi. Kütüphane sessizdi. Salonlar da öyle. Sessizlik o kadar baskındı ki işitebiliyordunuz. Gittiği her yerde, kulakları görünmez pamuklarla tıkıyordu.

Gloing!

Minicik ses, kasvetli sessizlikte bir anlık sıvı altın gibi geçti gitti.

Yukarı kat merdivenlerine yine sessizlik çöktü, ta ki Mum Oğlanı Smeems'in kalın tabanlı resmî bez terliklerinin hışırtısı sessizliği bozana kadar. Smeems uzun gece boyunca bir şamdandan diğerine gider, resmî sepetinden aldığı mumlarla onları yenilerdi. Bu gece ona akıtman yardımcı oluyordu. (Daha doğrusu, Smeems'in homurtularına bakılırsa yeterince yardımcı olamıyordu.)

İhtiyar Smeems'e Mum Oğlanı deniyordu, çünkü iki bin sene önce pozisyon ilk yaratıldığında Üniversite kayıtlarında bu şekilde adlandırılmıştı. Üniversite'nin şamdanlarını, duvar mumluklarını ve daha da önemlisi avizelerini dolu tutmak sonu gelmeyen bir işti. Aslında Mum Oğlanı'nın fikrine göre, mekândaki en önemli işti. Ah, ısrar edilirse Smeems etrafta sivri şapkalı adamlar da olduğunu kabullenirdi ama onlar sürekli gelir gider, ikide bir ayağına dolanırdı. Görünmez Üniversite pencereden yana zengin değildi ve Mum Oğlanı olmasa tek günde karanlığa boğulurdu. Sihirbazların kolayca dışarı çıkıp, şehrin kalabalığında mum dolu ceplerle merdiven tırmanabilen bir başka adam bulup getirebilecekleri ise aklına hiç gelmemişti; ondan önceki tüm Mum Oğlanları gibi Smeems de yeri doldurulamayacak biriydi.

Arkasında, resmî katlanır merdiven bir takırtıyla açıldı.

Smeems hızla arkasına döndü. "Kahrolası şeyi doğru düzgün tut!" diye tısladı.

“Özür dilerim usta,” dedi geçici yardımcısı, katlanır merdivenin ilk fırsatta, hatta bazen fırsat bile olmadan dönüştüğü kaygan, parmak-ezici canavara hâkim olmaya çalışarak.

“Gürültü de yapma!” diye bağırdı Smeems. “Hayatının geri kalanı boyunca akıtman olarak mı kalmak istiyorsun?”

“Aslında akıtmanlık hoşuma gidiyo...”

“Hah! Hırs yoksunluğu, işçi sınıfının lanetidir! Ver onu bana!”

Mum Oğlanı, tam da talihsiz yardımcısı kapatırken kaptı merdiveni. “Ah!”

“Çok özür dilerim efendim!”

“Mum fitili batırma tankında yeni birine her zaman yer var, biliyorsun,” dedi Smeems, parmaklarına üfleyerek.

“Haklısınız efendim.”

Mum Oğlanı gri, yuvarlak, masum yüze baktı. Yüzde insanı çok huzursuz eden sarsılmaz bir cana yakınlık vardı, özellikle de neye baktığınızı biliyorsunuz. Ve Smeems, neye baktığını biliyordu, ah evet... Ama ona *ne dendiğini* bilmiyordu.

“Baksana, adın neydi senin? *Herkesin* adını hatırlayamam, değil mi?”

“Nutt, Bay Smeems. İki t ile.”

“İkincisinin bir işe yaradığını mı düşünüyorsun Nutt?”

“Hayır efendim.”

“Trev nerede? Bu gece onun görevde olması gerekiyordu.”

“Çok hasta efendim. Benim gelmemi rica etti.”

Mum Oğlanı homurdandı. “Üst katlarda çalışmak için filinta gibi olmalısın Nutts!”*

“Nutt, efendim. Özür dilerim efendim. Filinta gibi olmamak hamurumda var efendim.”

“Eh, en azından şu anda seni görececek kimse yok,” diye kabul-

* Nuts, İngilizcede “kaçık” anlamına gelir. [Ç.N.]

lendi Smeems. “Pekâlâ, beni takip et ve daha az... şey görünmeye çalış... Eh, görünmemeye çalış.”

“Peki efendim, ama benim düşünceme göre...”

“Sana düşünmen için para ödemiıyorlar, genç... adam.”

“Düşünmemeye çalışırım usta.”

İki dakika sonra Smeems, İmparator’un önünde duruyordu ve Nutt da duruma uygun bir hayranlıkla onu izliyordu.

Gümüş-gri donyağından bir dağ, taş koridorlardaki ıssız kavşakları doldurmuştu. Bugüne kadar birbirinin üstüne dikilmiş binlerce mumun eriyip akarak tek bir kocaman mega-muma dönüştüğü bu yapının alevi, tavana çok yakın bir ışıltıdan ibaretti. O kadar yüksekteydi ki etrafını doğru düzgün aydınlatamıyordu.

Smeems’in göğsü kabardı. Burada, Tarih’in huzurundaydılar.

“Bak Nutts!”

“Peki efendim. Bakıyorum efendim. Adım Nutt efendim.”

“İki bin sene, bu mumun tepesinden bize bakıyor Nutts. Elbette sana daha tepeden bakıyor!”

“Kesinlikle efendim. Bravo efendim.”

Smeems yuvarlak, cana yakın yüze baktı ve orada güzelce taranıp kafaya yatırılmış şevkten başka hiçbir şey göremedi, ki bu neredeyse korkutucuydu.

Homurdandı, sonra kısıtılmış başparmaktan daha beter bir kaza yaşamadan merdiveni açıp tepesine tırmandı. Buradaki arabölgeden sonra Mum Oğlamı nesilleri, dev mumun merkezyönüne bakan yüzüne basamaklar oymuştu.

“Gözlerin bayram etsin evlat!” diye seslendi Smeems aşağıya. Olağan huysuzluğu, bu yüceliğin huzurunda biraz yatışmıştı. “Bir gün sen de bu kutsal muma tırmanabilirsin!”

Nutt bir anlığına, geleceğinin büyük bir mumdan fazlasını barındırmasını uman birinin ifadesini saklamaya çabalayan biri gibi

göründü. Henüz gençti ve bu yüzden, yaşlıların, yaşlılara gösterilmesi gerektiğine inandığı saygıya sahip değildi. Yine de sonra, tam-olarak-gülümseme-olmayan neşeli gülümsemesi geri geldi. Zaten asla çok uzağa gitmezdi, asla.

“Evet efendim,” dedi, bu genellikle işe yarayan bir yanıt olduğu için.

İmparator’un, Görünmez Üniversite’nin kurulduğu gece yakıldığı ve bu zamana kadar hiç sönmediğini iddia edenler vardı. İmparator kesinlikle devasaydı ve yaklaşık iki bin sene boyunca her gece yeni, şişman bir mum getirip bir öncekinin titrek alevinden yaktığımızda ve sonra eski mumun ılık donyağına sıkıca oturttuğunuzda elde ettiğiniz şeydi. Artık şamdanı falan göremiyordunuz elbette. Şamdan bir alt kattaki kocaman, akmiş mum yığınının içinde bir yerde kaybolmuştu. Yaklaşık bin sene önce, alt kattaki koridorun tavanına geniş bir delik açılmıştı. O aşamada İmparator beş metre falandı. Şimdiyse on bir metre yüksekliğinde saf, doğal, akmiş mumdan bir tepeydi. Smeems’in göğsünü kabartıyordu; asla sönmeyen mumun koruyucusuydu o. Bu mum herkese örnek oluyordu: kaybolmayan bir ışık, karanlıkta bir alev, geleneğin işaret ateşi. Görünmez Üniversite, gelenekleri çok ciddiye alırdı; en azından hatırladığı zamanlarda.

Tıpkı şu anda da olduğu gibi. Çünkü...

Uzaktan bir yerden, üzerine basılmış ördeğine benzer bir ses geldi ve ardından biri, “Ho, megapod!” diye bağırıldı.

Ve sonra cehennem boşandı.

Loşluğun içinden bir... yaratık fırladı.

“Dam üstünde saksığan, vur beline kazmayı” diye bir deyiş vardır. Buradaki ise ne saksığandı ne de kazma vurulması bir şey; aksine bilimin, kâbusların (hatta kebapların) bile tanımadığı yaratıklardan parçalardı. Tamam, biraz saksığanımsıydı, bol bol kanat

çırpma vardı ve Nutt kocaman bir sandalet gördüğünden de emindi; fakat aynı zamanda çılginca yuvarlanan, oradan oraya sıçrayan gözler ve büyük sarı-kırmızı bir gaga vardı. Sonunda varlık, ördük avcılarının diğer ördük avcıları tarafından vurulmadan hemen önce çıkardıkları şu tekdüze vaktlamalardan çıkararak, bir başka loş koridorda gözden kayboldu.

“Aho! Megapod!” Bağırmanın nereden geldiği belli değildi. Her yerden geliyor gibiydi. “İşte şurada tosluyor! Ho, megapod!”

Bağırış her yönden tekrarlandı ve yaratığın kaçtığı koridor hariç, her koridordaki karanlık gölgelerden ilginç şekiller dört-nala fırladı. İmparator’un titrek ışığı altında şekillerin, aslında Üniversite’nin kıdemli öğretim görevlileri olduğu ortaya çıktı. Her biri, melon şapkalı tıknaz bir hamalın sırtına binmişti ve yine her biri, gelenek gereği, uzun bir sopanın ucuna taktıkları bira şişesini kendi hamallarının önünde, ulaşamayacakları kadar uzakta sallandırarak onları koşmaya teşvik ediyordu.

Yaslı vaktlama uzakta bir kez daha çınladı ve bir sihirbaz, esasını havada sallayarak, “Kuş Uçtu! Ho, megapod!” diye bağırды.

Sihirbazlar, Smeems’in dingildek merdivenini bineklerinin perçinli botları altında parçaladıktan sonra birbirlerine toslayarak ve daha iyi bir pozisyon alabilmek için itişip kakışarak yeniden koşturmaya başladılar.

“Aho! Megapod!” sesleri bir süre daha uzakta yankılandı. Nutt, gittiklerinden emin olduğunda İmparator’un arkasından çıktı, merdivenden kalanları topladı ve etrafına bakındı.

“Usta?” dedi.

Yukarıdan bir homurtu geldi.

Nutt başını kaldırdı. “İyi misin usta?”

“Bundan daha iyi olmuşluğum var Nutts. Ayaklarımı görebiliyor musun?”

Nutt fenerini kaldırdı. “Evet usta. Ama merdiven kırıldı.”

“Eh, bir şeyler yap. Ben buraya tutunmaya odaklandım.”

“Düşünmek için para almadığımı söylemiştin usta?”

“Akıl yarıştıрма benimle!”

“Seni oradan sağ salım indirmeme yetecek kadar akıl kullanabilir miyim usta?”

Soru, sert bir sessizlikle yanıtlandı. Sonunda Nutt içini çekti ve büyük alet çantasını açtı.

Smeems, devasa mumun dik yamacına tutunurken, aşağıdan gizemli sürtünme ve tıngırtı sesleri geldiğini duydu. Sonra, nefesini sertçe içine çekmesine sebep olan bir sessizlikle, aniden yanında dikenli bir şekil yükseldi ve hafifçe sallanarak durdu.

“Büyük mum söndürme sırlıklarından üçünü birbirine vidaladım usta!” dedi Nutt, aşağıdan. “Tepesine de avize kancası taktığımı görmüşsündür? Bir de halat var, görebiliyor musun? Halatı İmparator’a dolarsan fazla kaymaz herhâlde. Halata tutunarak yavaş yavaş inebilirsin. Ha, bir kutu da kibrit var.”

“O ne için?” dedi Smeems kancaya uzanarak.

“İmparator’un söndüğünü fark etmeden geçemedim de efendim,” dedi aşağıdan gelen ses, neşeyle.

“Hayır, sönmedi!”

“Söndüğünü göreceksin bence usta, çünkü şu an pek bir şey göremiyö...”

“Üniversite’nin bu en önemli bölümünde, gözü görmeyen kişilere yer yoktur Nutts!”

“Çok özür dilerim usta. Bana ne oldu bilmem. Aniden alevi görebilir oldum şimdi!”

Çakılan bir kibritin sesi duyuldu ve asla sönmeyen mum yeniden yakılırken tavanda sarı bir ışık halkası genişledi. Bundan kısa süre sonra Smeems, mum dağından dikkatle indi.

“Bravo efendim,” dedi Nutt.

Mum Oğlanı, yağlı gömleğinden bir parça katılaşmış mum akıntısı silkeledi.

“Pekâlâ,” dedi. “Sabahleyin gelip sırtıkları geri alman...”

Ama Nutt, halata örümcek gibi tırmanmaya başlamıştı bile. Büyük mumun diğer yamacından tangır tungur söndürme sırtıkları yuvarlandı ve sonra delikanlı, kancayı koltuğunun altına sıkıştırarak ustasının yanına indi. Ve şimdi (filinta gibi olmasa da) tertemiz, pürheves ve verimlilikle orada dikiliyordu. Neredeyse itici bir hâli vardı ve Mum Oğlanı buna alışık değildi. Delikanlıyı, sırt kendi iyiliği için biraz paylamak gerektiğini hissetti.

“Üniversite’deki mumların, yanık bir mumun aleviyle yakılması gerekiyor çocuk!” dedi sertçe. “O kibritleri nereden buldun?”

“Söylemek istemiyorum efendim.”

“Tabii istemezsin! Hemen söyle!”

“Kimsenin başını derde sokmak istemiyorum usta.”

“Gönülsüzlüğün takdire şayan ama ısrar ediyorum!” dedi Mum Oğlanı.

“şey... sen yukarı tırmanırken ceketinden düştü usta.”

Uzaktardan son bir, “Megapod yakalandı!” nidası geldi. Ama İmparator’un çevresinde sessizlik, ağzı bir karış açık dinliyordu.

“Yanılıyorsun Nutts,” dedi Smeems yavaşça. “*Beylerden* birinin düşürmüş olması gerektiğini *anlayacaksın* bence.”

“Ah evet, kesinlikle öyle olmuştur efendim. Düşüncesiz sonuçlara varmamayı öğrenmem gerek.”

Mum Oğlanı bir kez daha o dengesizliği hissetti. “Eh, o zaman... bir daha bundan bahsetmeyelim,” demeyi başardı.

“Az önce olanlar neydi peki efendim?” dedi Nutt.

“Ha, o mu? Beyefendilerin, büyüsel açıdan olmazsa olmaz büyü aktivitelerinden biriydi evlat. Dünyanın doğru düzgün dönmesi

için yaşamsal öneme sahip bir şey olduğuna eminim. Ah evet. Yıldızları falan bile yoluna koymuş olabilirler. Yapmamız gereken şeylerden biri işte,” diye ekledi, kendini dikkatle sihirbaz sınıfına dâhil ederek.

“Ama bana, kafasına kocaman tahta bir ördek bağlanmış sıska bir adam gibi geldi?”*

“Ah, şey... düşününce, öyle görünmüş olabilir gerçekten ama bunun sebebi, bizim gibi büyüsel görme becerisinden yoksun olanlara öyle görünmesi.”

“Bir tür metafor muydu demek istiyorsun?”

Koşullar düşünülürse Smeems durumu çok iyi idare etti, çünkü bu cümle boyunu öyle aşan bir denizdi ki iç çamaşırlarına midyeler yapışabilirdi. “Aynen,” dedi. “Bu kadar aptalca görünmeyen bir şeyin ancak metası olabilir.”

“Kesinlikle usta.”

Smeems delikanlıya baktı. *Onun suçu değil*, diye düşündü, *nasıl yaratıldığına kendisi karar veremiyor...* Kendisinden hiç beklenmeyecek bir sıcaklık duygusuna kapıldı.

“Zeki çocuksun,” dedi. “Bir gün başakıtman olmaman için hiçbir sebep yok.”

“Teşekkür ederim usta,” dedi Nutt, “ama senin için sorun olmazsa, tabiri caizse temiz havada daha çok zaman geçirmemi sağlayacak bir iş bulmayı umuyordum ben.”

“Ah,” dedi Smeems. “Bu biraz... zor olabilir.”

“Evet efendim. Biliyorum.”

“Yalnızca, o kadar çok... Bak, ben öyle istediğimden değil ama... ama... Yani *insanlar* işte. İnsanların nasıl olduğunu bilirsin.”

“Evet. İnsanların nasıl olduğunu biliyorum.”

* Oxford Üniversitesi All Souls Kolejinde, megapod değilse de “Yabanördeği Avı” diye bir gelenek varmış. [E.N.]

Korkuluğa benziyor ve beyefendilerden biri gibi havalı havalı konuşuyor, diye düşündü Smeems. *Parlak zekâlı ama leş gibi giyiniyor.* Bu küçük... *adamın,* ilginç ölçüde yuvarlak kafasını okşamak geldi içinden fakat kendini tuttu.

“Aşağıda, fiçilerin başında çalışman senin için en iyisi,” dedi. “Güzel ve sıcaktır, kendi şilten de var. Rahat ve güvenli ha?”

Koridorlarda yürürlerken delikanlı sessiz kalınca Smeems rahatladı ama sonra Nutt, düşünceli bir sesle, “Merak ediyordum da efendim,” dedi, “asla sönmeyen mum ne sıklıkta... sönmüyor?”

Smeems onu sertçe paylamaktan alıkoydu kendini. Bir sebep-ten, bunun uzun vadede daha fazla sorun çıkaracağını biliyordu.

“Asla sönmeyen mum, ben Mum Oğlanı olduğumdan beri tam üç kez sönmeyen evlat,” dedi. “Ve bu bir rekor!”

“İmrenilesi bir başarı efendim.”

“Aynen öyle! Hem de son zamanlarda yaşanan onca tuhafliğe rağmen.”

“Gerçekten mi efendim?” dedi Nutt. “Normalinden daha tuhaf şeyler mi oluyor?”

“Genç adam, normalinden daha tuhaf şeyler *sürekli* olur.”

“Bulaşıkçı çocuklardan biri bana, dün Hiperküpsel kattaki bütün tuvaletlerin koyuna dönüştüğünü söyledi,” dedi Nutt. “Bunu görmeyi isterdim.”

“Yerinde olsam bulaşıkhaneden öteye gitmezdim,” dedi Smeems çabucak. “Beyefendilerin yaptığı şeyler hakkında da endişelenme. Onlar dünyanın en üstün zihinleridir, sana o kadarını söyleyeyim. Kendilerine şeyi sorsan...” Gerçekten zor bir şey bulmaya çalışarak duraksadı. “Mesela 864 kere 316’nın kaç ettiğini sorsan...”

“İki yüz yetmiş üç bin yirmi dört,” dedi Nutt, çok da alçak olmayan bir sesle.

“Ne?” dedi Smeems şaşalayıarak.

“Sesli düşünüyordum yalnızca usta,” dedi Nutt.

“Ha, tamam. Ee... İşte bu, anladın mı? Göz açıp kapayana kadar cevabını verirler sana. Dünyadaki en üstün zihinler,” dedi, gerçeğe tekrarlar varmaya inanan Smeems. “Üstün zihinler. Evrenin işleriyle meşguller. Üstün zihinler!”

“Eh, eğlenceliydi,” dedi Üniversite Rektörü Mustrum Ridcully. Öğretim görevlilerine ayrılmış Öğretmenler Odası’nda kendini kocaman bir koltuğa öyle şiddetle bıraktı ki koltuk onu geri fırlatacaktı neredeyse. “Bir ara yine yapmalıyız.”

“Evet efendim. Yapacağız. *Yüz sene sonra*,” dedi yeni atanan Gelenekler Üstadı kendini beğenmişçe, dev kitabının sayfalarını çevirerek. Bir sayfayı çitirdatarak “Megapod Avı” başlıklı sayfaya geldi, tarihi ve söz konusu megapodu bulmak için harcadıkları zamanı yazdı, sonra da süslü bir yazıyla imzasını attı: *Ponder Stibbons*.

“Megapod dediğin ne ki?” dedi Muğlak Çalışmalar Bölümü Başkanı, kendine kırmızı şarap doldurarak.

“Bir kuş türü sanırım,” dedi Rektör, elini içki arabasına doğru sallayarak. “Önden buyurayım.”

“İlk megapod, kâhya yardımcısının kilerinde bulunmuş,” dedi Gelenekler Üstadı. “Akşam yemeğinin ortasında kaçmış ve bin yüz sene önceki öncelimin, ee... şey diye nitelediği...” Kitaba danıştı. “Hah, ‘tam bir hay huy şambaluy’ diye nitelediği şeye yol açmış. Öğretim görevlileri de büyük bir neşe ve coşkuyla Üniversite binalarında dört dönerek onu yakalamaya çalışmış.”

“Neden?” dedi Ölüm Sonrası İletişim Bölümü Başkanı, önünden geçen şarap sürhisini ustaca yakalayarak.

“Ah, bir megapodun ortalarda başiboş dolaşmasını istemezsin Doktor Hix!” dedi Ridcully. “Kime sorsan aynı şeyi söyler.”

“Hayır, yani neden her yüz senede bir yapmamız gerekiyor bunu?” dedi Ölüm Sonrası İletişim Bölümü Başkanı.*

Kıdemli Seyis yüzünü aksi yöne çevirdi ve “Ah yüce tanrılarım...” diye mırıldandı.

“Çünkü bu bir *gelenek*,” diye açıkladı Muğlak Çalışmalar Bölümü Başkanı, bir sigara sararak. “Geleneklerimiz olması lazım.”

“Evet,” dedi Ridcully. Hizmetkârlardan birini çağırdı. “Ve bu geleneğin, karnımı acıktırduğımı söylemem lazım. Bir ila beş numaralı peynir tabaklarını getirebilir misin lütfen? Bir de, ee... şu soğuk rozbiften bir parça, biraz jambon, birkaç bisküvi ve elbette turşu arabalarını.” Başını kaldırdı. “Eklemek istediğiniz bir şeyler var mı?”

“Bir parça meyve didikleme hoşuma gidebilirdi,” dedi Müphem Olgular Profesörü. “Ya sen Kütüphaneci?”

“Uuk!” diye hırladı, ateşin başına yerleşmiş olan şekil.

“Evet, elbette,” dedi Rektör. Elini bekleyen hizmetkâra doğru salladı. “Meyve arabasını da getiriver. Hallet lütfen Downbody. Bir de... bunları o yeni kız getirebilir mi belki? Öğretmeyenler Odası’na alışması lazım, değil mi?”

Büyülü sözcükler söylemişti sanki. Tavanı mavi dumanlarla puslanmış odaya aniden ağır ve ilginç ölçüde dalgın bir sessizlik çöktü; daha ziyade hülyalı spekülasyonlara –ama birkaç nadir vaka da uzak *anılara*– dayanan bir sessizlikti.

Yeni kız... Sırf düşüncesi bile yaşlı kalplerin tehlikeli tehlikeli çarpmasına sebep oluyordu.

Görünmez Üniversite’de gündelik hayatın tekdüzeliğini bozan şeylerden biri nadiren “güzellik” olurdu. Üniversite en az, eski çorap, pipo dumanı ve –öğretim görevlilerinin, pipolarında biriken külü silkelerken ne kadar dikkatsiz davrandıkları düşünülürse–

* Aslında Dr. Hix, Bay ve Bayan *Hicks’in* oğluydu ama üzerine kötücül simgeler işlenmiş siyah cübbe giyen ve kafatası yüzüğü takan bir adamın, adında X harfini kullanma fırsatını kaçırması için deli olması gerekirdi. Ya da... *daba deli* demek daha doğru olabilir.

dumanlar tüttüren çorapların kokusu kadar eril bir mekândı. Şingirdayan anahtar destesinin ve gıcırdayan devasa korsesinin sesleriyle Muğlak Çalışmalar Bölümü Başkanı'nın kendinden geçmesine sebep olan kâhya Bayan Whitlow, personel alırken, kadın olmakla birlikte çok da kadınsı olmayan, çalışkan, temiz, gül yanaklı yani kısacası pötikareli önlüklerden ve elmalı turtalardan çok da uzak durmayan kadınlar seçmeye özen gösterirdi. Sihirbazlara uyuyordu bu, çünkü pötikareli giysiler konusunda belli bir tercihleri bulunmasa da elmalı turtalardan fazla uzak durmak istemiyorlardı.

Ama o zaman, Juliet'i neden işe almıştı Bayan Whitlow? Akıldaki ne olabilirdi? Kız mekâna, güneş sistemine yeni katılmış gezegen gibi gelmişti ve şimdi semavi dengeler keşkül gibi titre-mektedir. Aslında, yürürken, Juliet de öyle.

Teoride, kadınlar dikkat dağıttığından ve büyü organları için kötü olduğundan, âdet ve gelenek gereği sihirbazlar cinsellikten kaçınırdı. Fakat Juliet'in etrafında bir hafta geçirdikten sonra pek çok öğretim görevlisi, *daha ziyade yabancı* özelemler çekmeye ve tuhaf hayaller kurmaya başlamıştı. Durumu epey dayanılmaz da buluyorlardı ama parmaklarını bir türlü üstüne basamıyorlardı; Juliet'in sahip olduğu şey, güzelliğin ötesinde bir şeydi. Sanki güzellik damıtılmış, onunla birlikte dolaşıyordu; kızın etrafına buram buram yayılıyordu. Juliet geçerken sihirbazlar, şiir yazma ve çiçek alma dürtüsü hissediyordu.

“Bilmek isteyebilirsiniz beyler,” dedi Gelenekler Üstadı, “bu geceki kovalamaca, bu geleneğin tarihinde kaydedilmiş en uzun kovalamacaydı. O yüzden, bu akşamın megapoduna bir teşekkür borçlu olduğumuzu düşünüyorum!..”

Sözlerinin sihirbazların bir kulağından girip ötekinden çıktığını fark etti.

“Ee, beyler?” dedi.

Başını kaldırdı. Sihirbazlar hülyalı hülyalı, kafalarının içinde her ne dönüyorsa ona bakıyorlardı.

“Beyler!” dedi Ponder bir kez daha ve bu sefer sihirbazlar, kolektif bir iç çekişle gündüz düşlerinden uyandı.

“Ne dedin?” dedi Rektör.

“Bu geceki megapodun, kayda geçmiş en iyi megapod olduğunu söylüyordum Rektörüm. Zira bu gecenin megapodu, Rincewind’di. Her şey hesaba katılırsa, resmî megapod başlığı da kafasına cuk oturdu. Rincewind biraz uzanmaya gitti sanırım.”

“Ne? Ha, şu. Eh, evet. Kesinlikle. Aferin o adama,” dedi Ridcully ve sihirbazlar da “Bravo, bravo o adama!” ve “Aferin!” diye bağırarak, belli bir yaşa, sınıfa ve genişliğe ulaşmış adamlar arasında takdir jesti sayılan şu ağır alkışlara ve masa yumruklamalara giriştiler. Fakat gözlerini kapıdan ayırmamışlardı ve yeni kızın (ve elbette yüz yedi tür peynir, yetmişden fazla turşu, sos ve vesair çeşninin) gelişini müjdeleyecek servis arabası tıngırtısına kulak kabartmaya devam ediyorlardı. Yeni kız güzellik paradigmasının ta kendisi olabilirdi ama Görünmez Üniversite de peynirleri unutablecek türden adamlara uygun yer değildi.

Eh, kız dikkatleri dağıtıyor en azından, diye düşündü Ponder, kitabı şak diye kapatırken. Ve şu anda Üniversite’nin birkaç oyalamacaya ihtiyacı vardı. Dekan ayrıldığından beri işler zordu, gerçekten çok zor. Görünmez Üniversite’den istifa edilmesi duyulmuş şey miydi? Böyle bir şey olmazdı, o kadar! Tamam, bazen utanç içinde bir kutuya konarak –ve birkaç örnekte de parçalar hâlinde– gidenler olmuştu ama istifa geleneği, kesinlikle yoktu. Görünmez Üniversite’de pozisyonlar ömürlüktü ve hatta ömrün ötesinde bile sürdüğü sıklıkla görülmüştü.

Sonunda da tabii, Gelenekler Üstadı pozisyonu yine kaçınılmaz olarak Ponder Stibbons’a yıkılmıştı, çünkü işlerin zamanında

Pratchett'tan, hayatın özüne dokunan yazılar...

TERRY PRATCHETT

Diskdünya'nın yaratıcısından
edebiyat, hayat ve ölüm hakkında
derleme yazılar

KLAVYE
SÜRÇMESİ

NEIL GAIMAN'ın
önsözüyle

Delij

Fantastik evrende yarattığı edebi tınıyla Terry Pratchett, daha ziyade alametifarikası Diskdünya serisiyle tanınsa da, onu “fantastik kitaplar yazan komik bir yazar”dan çok daha öteye taşıyan bambaşka gerçekler var: söyledikleri, yazdıkları ve yaptıkları. Kadın-erkek eşitliği, hayvanların yaşamı ve elbette son döneminde, Alzheimer hastalığı ve insan hakları konusundaki cüretkâr fikirleri... Fakat *Klavye Sürçmesi*'nde bunlardan da fazlası var: Diskdünya kitaplarının kamera arkaları, fantastik edebiyatın kökenleri, başarılı bir yazar olmanın incelikleri, çocukluğa açılan duyguların kapıları...

Klavye Sürçmesi, edebiyatın en özel zihinlerinden birine “içeriden” bakmanın en iyi yolu.

“Fantezi, aşına olana yeni bir ışık tutmalıdır; benim Diskdünya’da yapmaya çalıştığım gibi. Fantezi o zamana ve oraya değil, bugüne ve buraya bakmanın bir yoludur. Fantezi öncü-edebiyattır, her şey ondan doğar. Fantezi en iyi hâliyle gerçekten de kaçış edebiyatıdır. Ama kaçış edebiyatının özelliği şudur: Bir şeyden kaçarken, aynı zamanda bir şeye doğru koşmanız da gerekir. Gitmeye değer bir yere gitmelisinizdir ve bu deneyim sizi daha iyi birine dönüştürmelidir...”

DiskDünya Alt Dizileri

(Parantez içindeki numaralar, kitabın yayın sırasını belirtiyor.)

Sihirbaz ve Kahraman (Rincewind) Romanları

Büyünün Rengi (1) ■ Fantastik Işık (2) ■ Hasbüyü (5)
Eric (9) ■ İlginç Zamanlar (17) ■ Son Kıta (22)
Son Kahraman (27) ■ Görünmez Akademisyenler (37)

Cadı Romanları

Eşit Haklar (3) ■ Ucube Kocakarılar (6)
Cadılar Dışarıda (12) ■ Hanımlar ve Beyler (14)
Maskeli Balo (18) ■ Carpe Jugulum (23)

Tiffany Sızı Romanları

Küçük Özgür Adamlar (30) ■ Gökyüzü Dolu Şapka (32)
Kış Ustası (35) ■ Geceye Bürüneceğim (38) ■ Çobanın Tacı (41)

Kadim Uygarlıklar Romanları

Piramitler (7) ■ Küçük Tanrılar (13)

ÖLÜM Romanları

Mort (4) ■ Tırpanlı Adam (11) ■ Ruh Müziği (16)
Domuz Baba (20) ■ Zaman Hırsızı (26)

Bekçi Romanları

Muhafızlar! Muhafızlar! (8) ■ Asayiş Berkemal (15)
Kilden Ayaklar (19) ■ Savaş Naraları (21) ■ Beşinci Fil (24)
Gece Bekçileri (29) ■ Güm! (34) ■ Burunotu (39)

Sanayi Devrimi Romanları

Hareketli Resimler (10) ■ Gerçek (25)
Canavar Alayı (31) ■ Postane (33)
Para Basmak (36) ■ Buhar Kaldırmak (40)

Genç Yetişkin Romanı

Muhteşem Maurice ve Değişmiş Fareleri (28)

Deji

Terry Pratchett

GÖRÜNMEZ AKADEMİSYENLER

*“Vetinari şehri dinliyor. Şehir tıkır tıkır işliyor.
Kusursuz değil ama şimdiye kadar hiç işlemediği kadar iyi.
Yani bence ayaktopunun da değişme zamanı geldi...”*

Kadim geleneklere ve uzun bir geçmişe sahip ayaktopunun sorunu, maalesef fazla kadim olması ve fazlasıyla geçmişte kalması. Fakat bir şekilde herkesi büyüleyen bir etkinliği değiştirmek de kolay değil. O yüzden bu iş... elbette Görünmez Üniversite'ye düşecek!

*“Uğursuz bir alamet bu. Kötü şeyler olacak!” dedi Rincewind.
“Hadi ama Rincewind! Harika da olabilir,” diye itiraz etti Ridcully.
Rincewind düşündü. “Evet, olabilir,” dedi. “Ama korkunç olacak.”*

Oysa ne kadar korkunç olacağını bu kez Rincewind bile kestiremeyebilir...
...çünkü ayaktopu asla sadece ayaktopu değildir!

Diskünya'nın otuz yedinci kitabı *Görünmez Akademisyenler*,
meşin bir yuvarlağın peşinde koşturan yirmi iki adamın
–ve en az onlar kadar deli birkaç kadının– hikâyesini anlatan,
sosyoloji ve psikolojiyle taçlanmış, son düdüğü umursamayan bir roman!

delidolu.com.tr

   delidolukitap
 Delidolu Yayınları

ISBN: 978-605-2349-62-5

9 786052 349625